
**Eenige opmerkingen naar aanleiding van de
's-Hertogenbossche Geefhuispenningen.**

In een monographie over de 's Hertogenbossche hondenpenningen door Jhr. M. A. SNOECK, ('s Hertogenbosch 1875) vindt men ook opgenomen de beschrijving en afbeelding van twee geefhuispenningen vermoedelijk aan 's Hertogenbosch toegeschreven.

Naar aanleiding van het ontstaan en het doel dezer penningen, kan men het volgende vinden in een „Extract uyt het Register der Resolutiën van Schepenen, Gezworens en Raaden der Hoofd-Stadt 's Hertogenbosch van Woensdag den 5 Augusty 1761.

Uit den considerans dezer Resolutie blijkt dat van Heeren Regenten van het Godshuys genaamt den H. Geest, een Memorie is ingekomen, dat het gewicht van het koren, dat wekelijks aan de Blokken werd uitgedeeld, nimmer uitkwam, terwijl de rekening ook nooit

zuiver sloot, zonder dat men zich rekenschap van die verschillen kon geven. Daarom werd door Regenten aangedrongen op een regeling waardoor een betere contrôle kon worden uitgeoefend, waarop een volgend „Reglement op „het ontvangen van het Kooren voor het „Godshuys genaamt den H. Geest, het afleveren van hetzelfde ter Molen, de Distributie „van het Brood, en hetgeen verder daer toe „behoort,” tot stand kwam.

In art. 1—4 wordt den knecht van het Geefhuis de verplichting opgelegd een Journaal te houden van het aan het Geefhuis geleverde koren en het koren dat gehaald werd, benevens van het gewicht der zakken en hem tevens opgedragen hoe met 't laatste te handelen.

Art. 5—7 draagt den knecht de contrôle op om het gemalen koren na te wegen.

Art. 8 bepaalt de wijze van verdeeling der brooden:

.... Hij zal alle weeken geven aan de Negen
 Blokken dezer Stadt 343 Brooden, volgens de
 Lijst van Verdeling daarvan zijnde; Item aan
 de Stadts Dienaars of Bedelvoogden te za-
 men . . . . . 8 Brooden.
 aan de Straatveegster. . . . . 2 „
 voor de Kat van het Godshuys . 1 „
 en voor zig zelfs mogen neemen. 5 „
 Maakt nog . . . 16 Brooden.

terwijl dit art. ook nog handelt over de wijze van bewaring der brooden.

Art. 9 geeft een formulier voor 't opmaken zijner rekening.

Art. 10, voor ons van de meeste waarde volgt hier woordelijk:

„Om zo veel mogelijk voor te komen de „abuijzen in het distribueeren van het Brood „en Geld zal de Knecht den Clercq bij het „doen der distributie assisteren, die gedaen „zal worden in maniere navolgende:

„De Clercq zal voorzien wezen van een Bak „of Zak, met een genoegzaam getal Kopere „Penningen, waarop geslagen zal wezen het „Merk van het Godshuys en zo, dat hij en de „Knecht, voor de distributie van het praecise „getal volkomen verzekert zijn: Desgelijks zal „ook het Geld, door beide te voren getelt „in een Bak of op de Tafels gereed leggen. „Wanneer dan aan de Clercq door iemand „wordt gepraesenteert een Briefje, waarop de „uytdeeling vermag te geschieden, zal hij het- „zelve nagezien en de Letter van de Week „daarop gezet hebbende, hetzelve overgeven „in handen van den Knecht met zooveel stuy- „vers en zo veel Penningen in plaats van „Brooden als het Briefje vermeld. Vervolgens „zal de Knecht wederom hetzelve Briefje con- „fronteren, of het Geld en Penningen in plaats

„van Brood over een komen met den inhoud
„van het Briefje en of er de Letter van de
„Week op gevonden wordt. De knegt het
„een en ander accoord en wel bevonden heb-
„bende, zal het gezamentlijk ter hand stellen
„aan den Persoon, die het Briefje gebragt
„heeft, aan welke voor de Penningen bij het
„uytgaan, een gelijk getal van Brooden zal
„gegeven worden door de Bedelvoogden, die
„tot dat einde ter plaatse, daar het Brood
„legt, bij der hand zullen wezen, de Brooden
„overgeven en de Penningen na zig nemen, wel
„toeziende, dat men hen geen andere Penningen
„in de hand stoppe, als die het regte Merk heb-
„ben. De geheele Distributie op deze wijze af-
„gedaan zijnde, zullen de Clercq en Knegt den
„overschot van het Geld en van de Penningen
„nazien en daaruyt opmaken wat zij gedistri-
„bueerd hebben, waarna zij hetzelfde op een
„Briefje zullen noteren, met aanduyding van
„den dag, waarop de distributie is gedaan, en
„het zelve beide ondertekenen. Vervolgens
„zullen de Clercq en de Knegt met de Bedel-
„voogden moeten nazien, hoeveele Brooden
„er overgeschoten zijn in het Broodhok, en
„daaruyt wederom opmaaken het getal der
„gedistribueerde Brooden en vergelijken dat
„getal met dat der Penningen, die de laatst-
„gemelde ontvangen hebben, en tegen het

„voorsz. Briefje. Ingevalle, onaangezien deze „Praecautien mogten bevonden worden, dat de „Bedelvoogden meer Brooden uytgegeven hadden, als zij Penningen hadden ontfangen, zal „dat verlies op haar verhaald worden en aan „hen bij de naaste uytdeeling gekort worden.”

Art. 11 schrijft voor dat 't Briefje, in 't vorig artikel bedoeld, aan Regenten zal worden gegeven, terwijl de Knecht, volgens art. 12, een extract uit zijn boek op iedere vergadering van Regenten moet overleggen.

Art. 13 en 14 laten Regenten de vrijheid den Knecht altijd zonder rede te ontslaan, terwijl deze op dit Reglement moet eed doen.

De geheele regeling komt mij voor vrij wel op zijn elf en dertigst te zijn omschreven; merkwaardig is hier de zelfstandigheid van den Knecht.

W. S.
